

Datum: Rijeka, 12. rujna 2024.

Kolegij: Demencija – pružanje podrške pojedincima, obiteljima, njegovateljima i zajednici

Voditelj: doc.dr.sc. Karin Kuljanić (suradnici viši predavač Radoslav Kosić i Tihana Gašpert)

e-mail voditelja: kkuljanic@gmail.com

Katedra: Katedra za sestrinstvo

Studij: Sveučilišni diplomski studiji - Sestrinstvo - Gerontologija i palijativna skrb starijih

Godina studija: 2

Akadska godina: 2024./2025.

IZVEDBENI NASTAVNI PLAN

Podaci o kolegiju (kratak opis kolegija, opće upute, gdje se i u kojem obliku organizira nastava, potreban pribor, upute o pohađanju i pripremi za nastavu, obveze studenata i sl.):

Kolegij "Demencija – pružanje podrške pojedincima, obiteljima, njegovateljima i zajednici" je izborni kolegij na drugoj godini Sveučilišnog diplomskog studija Sestrinstvo – Gerontologija i palijativna skrb i sastoji se od 15 sati predavanja i 10 sati seminara, ukupno 25 sati (2,5 ECTS). Studenti će se upoznati s osnovama patofiziologije demencije, stadijima bolesti, važnosti ranog otkrivanja i mogućnostima liječenja, uobičajenim nezadovoljenim potrebama osoba s demencijom, kao i utjecaju ključnih kliničkih značajki kao što su bihevioralni i psihološki simptomi. Poseban naglasak biti će stavljen na važnost uključivanja u smislene aktivnosti i svakodnevni život, te unapređenje kvalitete života osoba s demencijom i njihovih obitelji i njegovatelja. Upoznavanje s ulogom interprofesionalnog tima u pružanju sveobuhvatne skrbi za demenciju, te konceptom zajednice naklonjene osobama s demencijom (eng. dementia-friendly community).

Nakon odslušanih predavanja, realiziranih predviđenih nastavnih obveza u seminarima i položenog ispita studenti će moći:

1. Interpretirati osnovne procese demencije, stadije bolesti i mogućnosti liječenja
2. Analizirati metode i strategije sestrinstva usmjerenog na osobu u skrbi za osobe s demencijom
3. Identificirati načine poboljšanja fizičkog okruženja za unapređenje svakodnevne skrbi
4. Identificirati pokazatelje zajednice naklonjene osobama s demencijom

Popis obvezne ispitne literature:

1. Tomek-Roksandić S, Mimica N, Kušan Jukić M. Alzheimerova bolest i druge demencije: Rano otkrivanje i zaštita zdravlja. Zagreb: Medicinska naklada; 2016. 304 str.
2. Tilinger A, Štambuk A. Problemi neformalnih (obiteljskih) njegovatelja u skrbi za osobe s demencijom – kvalitativni pristup. Hrvat Rev za Rehabil istraživanja. 2019;54(2):59–70.
3. Gledanje filma: THE ETERNAL MEMORY / La memoria infinita, r. Maite Alberdi, Čile, 2023., 85', 12+jezik: španjolski / titl: hrvatski

Popis dopunske literature:

1. World Health Organization. Dementia [Internet]. 2021 [citirano 13. veljača 2022.]. Dostupno na: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/dementia>

2. World Health Organization. Risk Reduction Of Cognitive Decline And Dementia: WHO guidelines. Geneva: World Health Organization; 2019. 96 str.
3. Fremec M, Kipic N. Izazovi u sestrijskoj praksi tijekom rada s osobama s demencijom. Soc Psihijat. 2019;47(3):423–4.
4. Vidučić M, Rusac S. Uloga kreativnih metoda u radu s oboljelima od Alzheimerove demencije. Hrvat Rev za Rehabil istraživanja. 2019;54(2):85–96.
5. Repovecki S, Dzinic M. Palijativni pristup medicinske sestre kod osoba s demencijom. Soc Psihijat. 2019;47(3):394–404.
6. Uzun S, Mimica N, Kozumplik O, Kušan Jukić M, Todorić Laidlaw I, Kalinić D i sur. Alzheimerova bolest – utjecaj na život i psihičko zdravlje njegovateljica. Soc psihijat. 2019;47(1):86-101.
7. Milić Babić M, Rusac S, Oreb T. Psihosocijalne intervencije kod osoba oboljelih od Alzheimerove demencije i njihovih njegovatelja. Jahr. 2021;12(1):65-86.
8. Film: ZAUVIJEK ALICE /Still Alice (Originalni naziv) drama, 2014. -priča o ženi koja se bori sa ranim stadijem Alzheimerove bolesti.

Nastavni plan:

Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjem):

1. **Alzheimerova bolest i druge demencije: tijek bolesti i mogućnosti liječenja; razlikovanje uobičajenih faza ili progresije bolesti; aktualna istraživanja u području demencije**
Ishodi učenja: Usvojiti razlikovanje kognitivnih poremećaja, definirati i klasificirati demenciju. Naučiti najčešće uzroke konfuznih stanja, razumjeti patogenezu Alzheimerove bolesti, razlikovati demenciju od pseudodemencije.
2. **Skrb usmjerena na osobu: potencijalne intervencije tijekom svih faza bolesti**
Ishodi učenja: Razumjeti važnost psihosocijalnih intervencija kod osoba oboljelih od demencije. Definirati metodu po Loci i metodu razmaknutog dohvaćanja (eng. Spaced retrieval method).
3. **Prepoznavanje i tretman bihevioralnih simptoma demencije: nefarmakološki pristupi u liječenju**
Ishodi učenja: Razumjeti važnost nefarmakoloških metoda liječenja kao što su: bihevioralna i realitetna terapija; senzorna stimulacija, kognitivna stimulacija; terapija pokretom i plesom; korištenje kućnih ljubimaca; aromaterapija; terapija svjetlom; kromoterapija; glazboterapija; senzorni vrt; snoezelen terapija i TENS terapija
4. **Pružanje podrške osobama s demencijom: uloga smislenih aktivnosti**
Ishodi učenja: Upoznati se s intervencijama koje su usmjerene na pacijenta: Upravljanje životnim stilom; Praćenje i sigurnosti pacijenta. Usvojiti ciljeve i zadaće mobilnog tima. Razumjeti važnost uključivanja volontera. Razumjeti važnost post-dijagnostičke podrške koja je važna karika u sveobuhvatnoj skrbi za osobe s demencijom i njihove obitelji.
5. **Interprofesionalni pristup u skrbi za osobe s demencijom**
Ishodi učenja: Razumjeti važnost potpore sustava zdravstvene i socijalne skrbi. Opisati ulogu multidisciplinarnog tima na specijaliziranim odjelima u domovima za starije osobe. Upoznati rad udruge „Memoria”.

6. Život s demencijom u obitelji: psihosocijalni procesi i odgovor na stres; procjena uloge kućnog i društvenog okruženja u podršci obitelji; skrb za osobe s demencijom iz perspektive obiteljskih i drugih neformalnih njegovatelja

Ishodi učenja: Opisati utjecaj demencije na njegovatelje i voljene osobe. Razumjeti važnost socijalne podrške, otpornosti obitelji i kognitivno-emocionalnih strategija suočavanja. Upoznati se sa specifičnim programima podrške; podrške putem online savjetovanja; Centrima podrške za Alzheimerovu demenciju. Razumjeti važnost brige za obitelji, prijatelje i skrbnike. Opisati ulogu Grupe za podršku obitelji. Definirati važnost obrazovnog i podržavajućeg programa za obiteljske njegovatelje.

7. Kvaliteta života osoba s demencijom koje žive kod kuće: uloga kućnog okruženja, njegovatelja i individualnih karakteristika osobe s demencijom; sigurnost doma; korištenje fizičkog okruženja za poboljšanje kvalitete života

Ishodi učenja: Razumjeti važnost prikladnog okruženja. Upoznati i razumjeti važnost palijativne skrbi, multidisciplinarnog tima i ulogu medicinske sestre. Razumjeti važnost njege usmjerene na osobu. Upoznati se s uslugama kao što su Društveni klubovi, Dnevni centri, Usluge kućne njege, Centri i usluge za predah.

8. Zajednice naklonjene osobama s demencijom

Ishodi učenja: Upoznati se s primjerima prijateljskih inicijativa usmjerenih prema osobama s demencijom. Razumjeti važnost planiranja demenciji prijateljskog okruženja u domovima za starije. Definirati ulogu Hrvatske udruga za Alzheimerovu bolest. Razumjeti važnost edukativnih predavanja i ulogu Hrvatske Alzheimer alijanse kao i ulogu Alzheimer Cafe, „Korak za pamćenje” i „Utrka za pamćenje”. Razumjeti važnost Udruga bolesnika, Udruga njegovatelja. Upoznati se s dostupnošću usluga podrške u zajednici. Obrazložiti važnu ulogu patronažnih sestara u promicanju zdravlja, ali i podršci samoj osobi i njezinoj obitelji.

9. Globalni utjecaj demencije

Ishodi učenja: Analizirati i razumjeti ekonomski utjecaj demencije. Definirati izravne/materijalne troškove (Zdravstveni troškovi; Socijalna skrb i nezdravstveni troškovi) i neizravne/nematerijalne troškove (neplaćena skrb pružateljima/članovi obitelji/; gubici produktivnosti osoba koje pružaju neformalnu skrb).

10. Izazovi budućnosti: Uloga tehnologije u skrbi za osobe s demencijom

Ishodi učenja: Razumjeti ulogu tehnologije u skrbi za osobe s demencijom. Obrazložiti važnost korištenja uređaja temeljenih na tehnologiji za praćenje i upravljanje životnim navikama pacijenta s demencijom npr. Halo Wearable, Apple Watch i Samsung Health. Objasniti važnost korištenja pametnih senzora npr. CARU senzor, uporabu robota (PARO, NeCORO, Ollie the Baby).

11. Terapijski vrtovi i hortikultura u demenciji

Ishodi učenja: Definirati ciljeve terapijskih vrtova za jačanje motorike, sensorike, kognitivnih, duhovnih, afektivnih i socijalnih potencijala. Dati primjer rada udruga ARCHIsquad, Ludruga, Parktipicacija i Prostor za vrt.

12. Zdravstvena njega bolesnika s demencijom

Ishodi učenja: Razumjeti važnost empatije i fleksibilnosti. Definirati važnost vještina promatranja i prepoznavanje značenja ponašanja osoba s demencijom.

13. Zdravstvena njega osoba s demencijom u palijativnoj skrbi

Ishodi učenja: Razumjeti i primijeniti istinski usmjeren i cjelovit pristup skrbi i postupaka pružanja njege usredotočen na cilj njege. Objasniti 5 osnovnih psiholoških potreba osoba s demencijom po Tomu Kitwoodu.

14. Životno okruženje osoba s demencijom u domovima za starije osobe

Ishodi učenja: Opisati spektar sigurnosnih i zaštitnih prilagodbi kako bi se spriječili padovi i druge nezgode i ozljede. Razumjeti cjelovit pristup uređenju životnog okružja osoba s demencijom (urbanizam, arhitektura, interijer i vrtovi). **In vivo – posjet domu za starije osobe u Riječkom okruženju** kako bi studenti stekli uvid u rad s starijom demencijom populacijom i izazovima s kojim se susreću njegovatelji. Ukoliko to ne bude moguće, voditelj će dovesti djelatnika/cu koja radi ili je radila u domu za starije osobe i koja će iznijeti kraće predavanje, te će studenti imati priliku postavljati pitanja i aktivno sudjelovati u dijalogu.

15. Uključivanje članova obitelji u grupe podrške

Ishodi učenja: Razumjeti koliko posvećenost njezi druge osobe, drugom članu obitelji može biti iscrpljujuće. Definirati važnost uključivanja u grupe podrške. Razumjeti ulogu grupe (verbalizacija strahova i razmišljanja; upoznavanje drugih osoba s istim iskustvom; dobivanje praktičnih savjeta; ne osjećati se stigmatiziranima).

Redoslijed predavanja se može mijenjati u svrhu podizanja kvalitete nastavnog procesa.

Popis seminara s pojašnjenjem:

1. Obitelj i mentalno zdravlje

Ishodi učenja: Klasificirati biopsihosocijalne razvojne potrebe koje utječu na mentalno zdravlje obitelji s demencijom.

2. Razvojna dimenzija u bio-psiho-socijalnom sistemu mentalnog zdravlja obitelji

Ishodi učenja: Primijeniti osnovna znanja o bazičnim biopsihosocijalnim razvojnim potrebama i o specifičnostima interakcije i ponašanja osoba s demencijom.

3. Kognitivni trening u rehabilitaciji osoba s demencijom

Ishodi učenja: Definirati važnost kognitivne rehabilitacije koja ima za cilj poboljšanje i sprječavanje pada specifičnih kognitivnih funkcija.

4. Socijalna rehabilitacija

Ishodi učenja: Razumjeti važnost socijalne rehabilitacije koja ima cilj povratiti izgubljene funkcije (obavljanje svakodnevnih aktivnosti u okviru bolesnikovih mogućnosti).

5. Radna terapija

Ishodi učenja: Razumjeti važnost radne terapije radi održavanja trenutne razine mentalnog funkcioniranja.

6. Muziko terapija

Ishodi učenja: Objasniti ulogu muziko terapije u ostvarivanju kontakta s bolesnikom, razvoju kognitivnih i socijalnih vještina.

7. Likovna terapija

Ishodi učenja: Razumjeti trosmjernan odnos koji se odvija između bolesnika, slike i terapeuta. (neverbalni most za izražavanje osjećaja i iskustva).

8. Specifičnosti primjene terapije plesom i pokretom za ublažavanje simptoma demencije

Ishodi učenja: Opisati ulogu u poboljšanju ekspresije emocija, stimulaciji kognitivnih funkcija, prevenciji ili smanjenju psiholoških ili bihevioralnih poteškoća.

9. Multisenzorna terapija

Ishodi učenja: Razumjeti provođenje multisenzorne terapije u Snoezelen sobi (daje osjećaj sigurnosti). Opisati provođenje u manjim grupama ili individualno.

10. Terapija životinjama

Ishodi učenja: Razumjeti i opisati terapijski učinak kućnih ljubimaca na ljude (smanjenje emocionalnih teškoća kod osoba oboljelih od demencije).

Obveze studenata:

1. Pripremiti prezentaciju na zadanu temu i prezentirati je pred kolegama studentima
2. Napisati esej (osobno iskustvo) i predati ga
3. Pripremiti pitanja za teme prema danom rasporedu – doći na nastavu s pripremljenim pitanjima
4. Sudjelovati u raspravi na zadanu temu
5. Redovito pohađati nastavu

Ispit (način polaganja ispita, opis pisanog/usmenog/praktičnog dijela ispita, način bodovanja, kriterij ocjenjivanja):

ECTS bodovni sustav ocjenjivanja:

Ocjenjivanje studenata provodi se prema važećem Pravilniku o studijima Sveučilišta u Rijeci, odnosno Odluci o izmjenama i dopunama Pravilniku o studijima Sveučilišta u Rijeci te Odluci Fakultetskog vijeća Fakulteta zdravstvenih studija usvojenoj na sjednici održanoj 14. lipnja 2018. Rad studenata vrednovat će se na završnom ispitu na kojem studen može ostvariti 100 ocjenskih bodova. Ispitni prag na završnom ispitu ne može biti manji od 50 % uspješno riješenih ispitnih pitanja.

Ocjenjivanje studenata vrši se primjenom ECTS (A-F) i brojčanog sustava (1-5). Ocjenjivanje u ECTS sustavu izvodi se apsolutnom raspodjelom, te prema stručnim kriterijima ocjenjivanja.

Na završnom ispitu vrednuje se (maksimalno 100% ocjenskih bodova):

Završni ispit. Završni ispit polaže se u formi eseja. Studenti/ce su dužni/e odabrati jednu od ponuđenih tema za izradu eseja. Prag prolaznosti je 50% - to znači da studenti/ice počinju ostvarivati bodove kada odgovore na tri od šest kriterija. Maksimalni broj ocjenskih bodova je (100) sto koji se raspoređuju prema slijedećim kriterijima:

1. Uvod: cilj i razlog/zi zbog kojeg je tema važna i aktualna - 14 ocjenska boda
2. Naglašena metodologija prikupljanja podataka i informacija - 10 ocjenska boda

3. Interpretacija /prikaz 2 znanstvena stajališta - 10 ocjenska boda, interpretacija 3 znanstvena stajališta - 14 ocjenskih bodova, interpretacija 4 znanstvena stajališta - 18 ocjenskih bodova
 4. Istaknuti sličnosti i razlike u zaključcima navedenih autora pod br. 3. - 18 ocjenskih bodova
 5. Objašnjenje zašto je potreban interdisciplinarnan pristup u rješavanju problema - 20 ocjenskih bodova
 6. Vlastiti zaključak - 20 ocjenskih bodova

ocjena	% ocjenski bodovi
5	90 - 100
4	75 – 89,9
3	60 – 74,9
2	50 – 59,9

Konačna ocjena je postotak usvojenog znanja, vještina i kompetencija kroz nastavu i završni ispit odnosno donosi se na temelju zbroja svih ocjenskih bodova ECTS sustava prema kriteriju:

A = 90 - 100% ocjenskih bodova

B = 75 - 89,9%

C = 60 - 74,9%

D = 50 - 59,9%

F = 0 - 49,9%

Ocjene u ECTS sustavu prevode se u brojčani sustav na sljedeći način:

A = izvrstan (5)

B = vrlo dobar (4)

C = dobar (3)

D = dovoljan (2)

F = nedovoljan (1)

VAŽNA OBAVIJEST

U slučaju odbijanja ocjene studenti/ice dužni su pokrenuti postupak predviđen čl. 46. Pravilnika o studijima Sveučilišta u Rijeci.

ČLANAK 46. Prigovor na ocjenu

(1) Student koji smatra da je oštećen ocjenjivanjem na završnom ispitu ima pravo u roku 24 sata nakon priopćenja ocjene izjaviti pisani prigovor dekanu odnosno pročelniku odjela. Prigovor mora biti obrazložen.

(2) Ako prigovor smatra osnovanim dekan odnosno pročelnik odjela će u roku od 24 sata od zaprimanja prigovora imenovati povjerenstvo sastavljeno od tri člana. Nastavnik s čijom ocjenom student nije bio zadovoljan ne može biti predsjednik povjerenstva.

(3) Pisani ispit ili pisani dio ispita neće se ponoviti pred povjerenstvom, već će ga ono ponovno ocijeniti. Ako je ispit usmeni ili se sastoji i od usmenog dijela provjere znanja dekan odnosno pročelnik odjela će odrediti vrijeme polaganja ispita koji se treba održati što ranije, a ne može biti održan kasnije od tri radna dana po izjavljenom prigovoru.

(4) Povjerenstvo donosi odluku većinom glasova.

Mogućnost izvođenja nastave na stranom jeziku:

Nastava se ne izvodi na stranom jeziku

Ostale napomene (vezane uz kolegij) važne za studente:

Obveze studenta spram kolegija odnose se na redovito pohađanje nastave koje je određeno prema Pravilniku o studiranju. Izrada esejskog rada i jedne prezentacije na temu je obavezna. Za evidenciju prisutnosti studenata na predavanjima koristiti će se potpisne liste. Studenti su obvezni redovito pohađati i aktivno sudjelovati u svim oblicima nastave. Izostanci s nastave pravdaju se isključivo liječničkom ispričnicom.

SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE (za akademsku 2024./2025. godinu)

Raspored nastave

Datum	Predavanja (vrijeme i mjesto)	Seminari (vrijeme i mjesto)	Vježbe (vrijeme i mjesto)	Nastavnik
22.05.2024.	14 -19 sati (6P) Z3			Radoslav Kosić, viši predavač
23.05. 2024.	8-13 sati (6P) Z2			Doc.dr.sc. Karin Kuljanić
24.06.2024.	12-15 sati (3P) online			Doc.dr.sc. Karin Kuljanić
13.06.2024.		14-19 sati (6S) Z4		Tihana Gašpert
14.06.2024.		11- 14 sati (4S) online		Tihana Gašpert

Popis predavanja, seminara i vježbi:

P	PREDAVANJA (tema predavanja)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
P1	Alzheimerova bolest i druge demencije: tijek bolesti i mogućnosti liječenja; razlikovanje uobičajenih faza ili progresije bolesti; aktualna istraživanja u području demencije	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z3
P2	Skrb usmjerena na osobu: potencijalne intervencije tijekom svih faza bolesti	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z3
P3	Prepoznavanje i tretman bihevioralnih simptoma demencije: nefarmakološki pristupi u liječenju	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z3
P4	Pružanje podrške osobama s demencijom: uloga smislenih aktivnosti	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z3
P5	Interprofesionalni pristup u skrbi za osobe s demencijom	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z3
P6	Život s demencijom u obitelji: psihosocijalni procesi i odgovor na stres; procjena uloge kućnog i društvenog okruženja u podršci obitelji; skrb za osobe s demencijom iz perspektive obiteljskih i drugih neformalnih njegovatelja	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z3
P7	Kvaliteta života osoba s demencijom koje žive kod kuće: uloga kućnog okruženja, njegovatelja i individualnih karakteristika osobe s demencijom; sigurnost doma; korištenje fizičkog okruženja za poboljšanje kvalitete života	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z2
P8	Zajednice naklonjene osobama s demencijom	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z2

P9	Globalni utjecaj demencije	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z2
P10	Izazovi budućnosti: Uloga tehnologije u skrbi za osobe s demencijom	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z2
P11	Terapijski vrtovi i hortikultura u demenciji	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z2
P12	Zdravstvena njega bolesnika s demencijom	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z2
P13	Zdravstvena njega osoba s demencijom u palijativnoj skrbi	1	Online
P14	Životno okruženje osoba s demencijom u domovima za starije osobe	1	Online
P15	Uključivanje članova obitelji u grupe podrške	1	Online
Ukupan broj sati predavanja		15	

S	SEMINARI (tema seminara)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
S1	Obitelj i mentalno zdravlje	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z4
S2	Razvojna dimenzija u bio-psiho-socijalnom sistemu mentalnog zdravlja obitelji	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z4
S3	Kognitivni trening u rehabilitaciji osoba s demencijom	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z4

S4	Socijalna rehabilitacija	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z4
S5	Radna terapija	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z4
S6	Muziko terapija	1	Fakultet zdravstvenih studija, Predavaona Z4
S7	Likovna terapija	1	Online
S8	Specifičnosti primjene terapije plesom i pokretom za ublažavanje simptoma demencije	1	Online
S9	Multisenzorna terapija	1	Online
S10	Terapija životinjama	1	Online
	Ukupan broj sati seminara	10	

	ISPITNI TERMINI (završni ispit)
1.	17.06.2024.
2.	11.07.2024.
3.	21.07.2024.
4.	08.09.2024.